

**Gemeente
Rotterdam**

Werk en Inkomen
Werk, Inkomen, Nationaal Programma
Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten
Tim Versnel MSc

Van: Martijn Camfferman
Telefoon: 14 010

Uw kenmerk: 24bb005616
Ons kenmerk: M2408-4921 - 24bo007538

Onderwerp: Zadel mensen in de bijstand niet op met schulden

Datum: B&W 8 oktober 2024

Aan de gemeenteraad

Op 29 augustus 2024 stelden G.J. Engberts (PvdA) en S. Reitema (PvdA) ons schriftelijke vragen over 'Zadel mensen in de bijstand niet op met schulden'.

Inleidend wordt gesteld:

Inleidend wordt gesteld:

"De PvdA Rotterdam heeft in een artikel van het ESB een zorgelijke trend vernomen waarin bijstand een veelvoorkomende oorzaak is voor schulden. Landelijk heeft maar liefst één op de vijf bijstandsgerechtigden een openstaande bijstandsschuld die gemiddeld 6.600 euro bedraagt. Schandelijk dat mensen die al zo moeilijk rondkomen ook nog eens met hoge schulden worden opgezadeld. Deze schulden ontstaan onder meer door terugvordering van te veel ontvangen bijstandsuitkering. Dit leidt tot veel financiële stress en kan er zelf voor zorgen dat mensen uit angst geen gebruik maken van de bijstand. De PvdA Rotterdam maakt zich zorgen over deze groep mensen."

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording:

Vraag 1 en 2:

Hoe bekend is het probleem van bijstandsschuld bij de gemeente Rotterdam?

Kan het college aangeven hoeveel mensen in Rotterdam kampen met

Bijstandsschuld en hoeveel schuld deze mensen gemiddeld hebben

Antwoord:

In algemene zin is bekend dat schuldenproblematiek (in verband met bijstandsschulden en/of andere schulden), voorkomt onder Rotterdammers met een bijstandsuitkering. Zoals ook in het beleidskader participatie 2023-2026 'Werk is geweldig!' is genoemd, neemt het aantal Rotterdammers met een bijstandsuitkering dat zich geconfronteerd ziet met schuldenproblematiek toe.

Omdat betaald werk de beste weg uit schulden is, is het belangrijk om Rotterdammers met schulden zo snel mogelijk gerichte ondersteuning en een concreet toekomstperspectief te bieden. Om die reden zet het college in op sociaal incasseren en op laagdrempelig bereik

van de inkomensondersteunende regelingen. Ook wordt actief gecommuniceerd over onze schulddienstverlening. Dit in lijn met het beleidskader 'Rotterdam voor iedereen. Samen sterk tegen armoede en schulden'.

In onderstaande tabel zijn de vorderingen van algemene en bijzondere (leen)bijstand opgenomen van tot en met augustus 2024:

Totaal saldo	Aantal unieke debiteuren	Gemiddeld saldo per debiteur
€ 56.348.305	19.095	€ 2.951

Bij de unieke debiteuren gaat het in 8.729 gevallen om inwoners met een lopende bijstandsuitkering.

In het artikel van de ESB wordt gesproken over een gemiddelde bijstandsschuld van € 6.600 per debiteur. Bij de gemeente Rotterdam is dit bedrag per debiteur een stuk lager.

Vraag 3:

Kan het college de achtergrondkenmerken van deze Rotterdammers beschrijven? Hoeveel kampen bijvoorbeeld met gezondheidsproblemen?

Antwoord:

De gemiddelde leeftijd, uitkeringsduur en de mate waarin Rotterdamse werkzoekenden kampen met problemen met hun gezondheid, taalbeheersing en schulden neemt toe. Vaak is er sprake van (meerdere) belemmeringen die ook een uitdaging vormen op de weg naar werk. Zie hiervoor bijvoorbeeld ook bijlage 2 over de bestandsanalyse bij het beleidskader participatie 2023-2026 'Werk is geweldig!'.

Voor wat betreft leeftijdscategorie en geslacht, zien wij de volgende verdeling:

Leeftijdscategorie ↓	Geslacht →			Totaal
	Man	Vrouw	Onbekend / X	
Jonger dan 23 jaar	330	227		557
23 tot 27 jaar	851	561		1.412
27 tot 45 jaar	5.528	3.854	3	9.385
45 tot 58 jaar	2.655	2.041	2	4.698
58 jaar en ouder	1.690	1.351	2	3.043
Totaal	11.054	8.034	7	19.095

NB: wanneer de vordering is ontstaan bij een gezin, is gekeken naar de gegevens (de leeftijd en het geslacht) van de hoofdaanvrager.

Van de 8.729 debiteuren met een lopende uitkering zijn 3.202 debiteuren in behandeling bij Prestatie010, Rotterdam Inclusief of P&SZ (Participatie en Stedelijke Zorg). Deze bijstandsgerechtigden hebben daarmee een wat grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

Bij de 8.729 debiteuren met een lopende uitkering was er in 593 gevallen sprake van partiële inkomsten in de maand augustus.

Bij de beantwoording van deze vraag is alleen gebruikt gemaakt van gegevens die in onze administratie voorhanden zijn. Inzicht in achtergrondkenmerken zoals medicijngebruik of chronische aandoeningen kan daarom niet worden verschaft.

Vraag 4:

Uit het artikel komt naar voren dat één van de meest voorkomende bijstandsschulden komt door vorderingen zonder overtredingen. De bijstandsschuld wordt hierbij dus veroorzaakt door fouten van de gemeente. Kan het college aangeven hoe vaak dit in Rotterdam voorkomt?

Antwoord:

Een vordering die niet het gevolg is van een schending van de inlichtingenplicht (de tweede categorie vorderingen zoals benoemd in het aangehaalde artikel), kan in de praktijk verschillende oorzaken hebben. Het kan bijvoorbeeld gaan om inkomsten die niet of niet volledig kunnen worden verrekend met het recht op bijstand. Het kan ook gaan om een terugvordering in verband met het achteraf verkrijgen van inkomsten of vermogen. Het beeld dat de categorie 'vorderingen zonder overtreding' zoals ESB die hanteert altijd zou zijn veroorzaakt door de gemeente, is daarmee onjuist.

Omdat de bijstandsgerechtigde twee weken heeft om wijzigingen door te geven en het verwerken van een dergelijke wijziging ook tijd kost, is ook bij het correct doorgeven van wijzigingen door de bijstandsgerechtigde niet altijd te voorkomen dat er een terugvordering ontstaat.

Het voorkomen van dit soort vorderingen heeft onze prioriteit. Daarom wordt intern een prestatie-indicator van 90% gehanteerd voor het tijdig (binnen 4 weken) verwerken van wijzigingen; in de praktijk wordt op dit moment 94% van de wijzigingen met betrekking tot verhuizingen op tijd verwerkt en van de wijzigingen met betrekking tot inkomstenverrekeningen wordt 99% op tijd verwerkt. In gevallen waarin een mutatie niet tijdig kan worden verwerkt, kan worden afgezien van terugvordering. Hiervoor verwijzen wij u naar het antwoord op vraag 5 en 6.

Vraag 5 en 6:

Als de gemeente erachter komt dat er een vordering zonder overtreding is gedaan wat van protocol wordt er gevolgd om het probleem weer op te lossen? Kan het college wat doen om schulden te voorkomen dat ontstaat via terugvordering door fouten van de gemeente?

Antwoord:

De gemeente doet zijn uiterste best om het ontstaan van vorderingen te voorkomen. Er zijn echter situaties denkbaar waarin een vordering onnodig oploopt door niet tijdig of correct handelen door de gemeente.

Op grond van vaste rechtspraak geldt in dergelijke gevallen dat de terugvordering in elk geval beperkt blijft tot de periode van zes maanden na ontvangst van de wijziging (zesmaanden-jurisprudentie).

Zoals is toegelicht in het afdoeningsvoorstel naar aanleiding van de motie 'De menselijke maat terug(vorderen)' ([23bb004573](#)), is er intern een afwegingskader ontwikkeld op basis waarvan in voorkomend geval kan worden besloten om niet over te gaan tot terug- en invordering. Dit kader biedt meer mogelijkheden (en is dus ruimhartiger) dan genoemde zesmaanden-jurisprudentie.

Het moet dan gaan om een wijziging die correct is doorgegeven, maar niet tijdig of niet juist is verwerkt met als gevolg dat te veel of ten onrechte bijstand is verstrekt. Bovendien geldt als eis dat de bijstandsgerechtigde redelijkerwijs niet heeft kunnen begrijpen dat er te veel of ten onrechte bijstand werd ontvangen. Is aan deze twee eisen voldaan, dan kan de inkomensconsulent besluiten om niet over te gaan tot terugvordering.

Vraag 7:

Kan het college een beeld geven van wat van trajecten mensen met bijstandsschulden kunnen doorlopen via de gemeente?

Antwoord:

Het verrekenen (een inhouding op de uitkering bij lopende bijstandsuitkeringen) en het invorderen (bij voormalig bijstandsgerechtigden) gebeurt volgens de beginselen van het sociaal incasseren. Dit betekent onder meer dat we rekening houden met de omstandigheden van de persoon en kijken naar het aflossingsvermogen. Wij gaan hierbij uit van een situatie waarin de (voormalig) bijstandsgerechtigde kan blijven betalen en een gezonde financiële situatie blijft houden.

In het intakeproces van een bijstandsuitkering kunnen bijstandsgerechtigden doorverwezen worden naar het Expertiseteam Financiën (ETF) om de mogelijkheid van ondersteuning bij diens financiële situatie te bezien. Een (voormalig) bijstandsgerechtigde met bijstandsschulden en/of andere schulden kan via een VraagWijzer, het Jongerenloket of via Werk en Inkomen ook in contact worden gebracht met het ETF. De ondersteuning die het ETF kan bieden varieert van het inschakelen van een budgetmaatje, tot het aanbieden van budgetbeheer of schuldregeling via Kredietbank Rotterdam. Hiervoor verwijzen wij u naar de pagina www.rotterdam.nl/rondkomen-schulden.

Vervolgens wordt gesteld:

Het ESB geeft een paar aanbevelingen om Bijstandsschuld goed aan te kunnen pakken. Hierbij geven ze als aanbeveling het versterken van de informatievoorziening, versnellen van werkprocessen bij wijzigingen in de uitkering en proactief informeren van personen over het risico op vorderingen kunnen vorderingen deels worden voorkomen. Verder moet er bij beleidsmakers meer aandacht zijn voor het risico voor het ontstaan van bijstandsschulden en moet de menselijke maat meer centraal gaan staan.

Vraag 8 en 9:

Kan het college aangeven wat van aanpak het wilt gaan gebruiken om deze problematiek te verminderen?

Ziet het college mogelijkheden om de aanbevelingen van de onderzoekers uit te voeren in Rotterdam? Zo nee, waarom dan niet?

Antwoord:

Om uw vraag te beantwoorden gaan wij hieronder in op een aantal verschillende onderwerpen.

Vorderingen zonder schending inlichtingenplicht:

Het bieden van maatwerk:

Zoals toegelicht in het antwoord bij vraag 6, is de uitvoering een kader geboden op basis waarvan in bepaalde gevallen maatwerk kan worden geboden. Hier is sinds de invoering van deze afwijkingsmogelijkheid regelmatig toepassing aan gegeven. Zoals ook blijkt uit de brieven aan uw raad van onder andere 14 juli 2021 ([21bb9442](#)) en 27 juni 2023 ([23bb004529](#)), vormt de menselijke maat een centraal uitgangspunt bij ons handelen als gemeente. Bij vorderingen die zijn ontstaan door een schending van de inlichtingenplicht zijn wij gebonden aan strakke wettelijke kaders.

Versnellen van werkprocessen:

Zoals u kunt afleiden uit het antwoord op vraag 4, heeft de snelheid waarmee wijzigingen worden afgehandeld onze doorlopende aandacht. Ook is de afhandelingstijd voor het beëindigen van een uitkering naar aanleiding van een werkaanvaarding, zeer recent verkort.

Proactieve informatievoorziening:

De Participatiewet is complex. De aanbeveling om zorg te dragen voor een goede informatievoorziening en het proactief informeren van personen over het risico op vorderingen is daarom (overigens ruim voor het publiceren van deze bevindingen) ter harte genomen.

De gemeente besteedt veel aandacht aan het informeren van bijstandsgerechtigde Rotterdammers over hun rechten en plichten. Op de wegpagina 'wijzigingen doorgeven' (www.rotterdam.nl/wijzigingen-doorgeven) is toegelicht welke informatie van belang is voor de vaststelling van het recht op bijstand. Daar vindt de bijstandsgerechtigde ook de benodigde wijzigingsformulieren.

Periodiek wordt de bijstandsgerechtigde gewezen op de inlichtingenplicht, door het versturen van een SMS-bericht (eenmaal per kwartaal) en het meesturen van een flyer over de inlichtingenplicht met de uitkeringsspecificatie (eenmaal per halfjaar). Daarnaast wordt de inlichtingenplicht regelmatig onder de aandacht gebracht in gesprekken met de bijstandsgerechtigde, zoals tijdens het aanvraagproces en het heronderzoek. Tenslotte wordt in elke 010Werkt een onderwerp uitgelicht dat verband houdt met de inlichtingenplicht.

Bijzondere bijstand:

Op het gebied van bijzondere bijstand, is het gemeentelijke beleid per 1 mei 2024 aangepast. Werd bijzondere bijstand voor inrichtingskosten of de kosten van baby-uitzet tot 1 mei 2024 in beginsel verstrekt als geldlening, vanaf 1 mei 2024 geldt het uitgangspunt dat er sprake is van een gift. De omvang van de derde categorie vorderingen die in het artikel van het ESB zijn vermeld (leningen) zal dus vanaf 1 mei jl. zijn afgenomen.

Uit bovenstaande uiteenzetting blijkt dat de gemeente actief bezig is met het onderwerp terugvordering van bijstand; en dat hiermee ook is voldaan aan de aanbevelingen van de onderzoekers.

Burgemeester en wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

G.J.D. Wigmans

De burgemeester,

R.A.C.J. Simons, L.b.